

Национално представително изследване на нагласите на учениците от шести клас

Контекст

Каузата „С поглед в бъдещето – училището има смисъл“ работи за намаляване на риска от отпадане на ученици от икономически и социално затруднени общини в България, като покаже на учениците връзката между училището и професионалната реализация.

Дейностите обединяват училища и социално отговорни местни предприемачи и професионалисти, които си сътрудничат за реализация на всяко едно дете и оставането му в училище. „Погледът в бъдещето“ играе роля на естествена превенция при отпадане от училище, особено в районите със занижени икономически и социални перспективи.

В рамките на инициативата ще бъде разработен модел за партньорство между училища и местни предприемачи и професионалисти, който ще подпомогне изграждането на трайни връзки в местните общности и активното въвличане на родители, предприемачи и професионалисти в образователния процес.

Защо шести клас?

Няколко са причините. От една страна, те са свързани с функционирането на образователния процес в нашата страна. Законът не позволява до четвърти клас да се повтарят класове, което означава, че в пети клас всички натрупани дефицити стават видими. В пети клас децата срещат редица трудности – адаптация към изискванията на повече учители, нов и все по-сложен материал, за който, ако им липсват основни умения от предните години, се оказва неусвояем. Много деца от рисковите групи се изправят пред възможността да повтарят и вероятността да отпаднат. Наблюденията показват, че при децата, които имат трудности в пети клас, в шести те се задълбочават.

Същевременно смятаме, че в шести клас се оформят представите на децата и родителите каква да бъде стратегията им в седми клас, така че след това да могат да продължат по изборния от тях път.

От друга страна физическото и психическо съзряване на дванайсетгодишните дълбоко променя сферата им на интереси и стремежи. Именно тук липсата на мотивация и изместените приоритети създават сериозна предпоставка за напускане или формално присъствие в училище.

Това са най-общо причините, поради които насочихме изследователските и професионалните си усилия в търсене на подходяща подкрепа в този труден за децата преход.

Резюме на изследването

В края на учебната 2015 – 2016 година Център за приобщаващо образование възложи и реализира мащабно социологическо изследване сред учениците от VI клас.

В това многоцелево изследване бяха съчетани както качествени, така и количествени методи. Използван бе методът на пряката груповата анкета с 42 въпроса, от които 17 открити.

Основни резултати

- В света на шестокласниците откриваме следи от растящите нееднородност, неравенства и различия, характерни за българското общество днес.

Особено отчетливи са:

- Социално – икономическите;
- Етно – културните;
- Регионални и локални;
- Особености на семейната среда.

Тези различия диференцират както жизнените възможности, така и образователните стратегии на родители и деца.

- Има фактори, които обаче противодействат на тези тенденции и такива са:
 - Растящото влияние на модерните технологии (най – вече интернет, до който достъп имат 96% от шестокласниците);
 - Общото културно поле, в което се социализира тяхното поколение (харесват сходни музикални стилове и изпълнители, имат сходни хобита през свободното време);
 - Стремехът на училището да следва единни образователни стандарти, да култивира разбиране и толерантност към различията, да интегрира различните деца.
- Добрите „новини“ от изследването са, че независимо от регистрираните различия:
 - 93% от децата са убедени в една или друга степен, че да се ходи на училище и да се учи е важно за собственото им бъдеще (намирането на добра работа, успешна реализация);
 - На 89% в една или друга степен им харесва да ходят на училище, в това число за 31% дори е удоволствие;
 - 82% харесват поне два от предметите в учебната програма за шести клас;
 - 79% декларират, че харесват повечето си учители и дори имат любимци сред тях;

- 70% декларират, че се чувстват добре в училище.
- Позитивно върху нагласите към училището и ученето влияят фактори като:
 - Наличието на разнообразни извънкласни форми (клубове по интереси, възможности за спорт, екскурзии);
 - Приятелска атмосфера в класа и училището;
 - Възможностите децата сами да инициират и организират празници и събития в училище;
 - Практиката да се допитват до ученици по въпроси, които са важни за тях;
 - Противодействия на агресията, дискриминацията, двойните стандарти в отношението към децата.
- Въпреки някои позитивни тенденции, около 30 – 35% от изследваните деца са рискови от гледна точка на мотивация за учене, продължаване на ученето, качеството на полученото от тях образование.

Ще ги идентифицираме най-лесно по няколко критерия:

- Успехът им е под Добър 4.00;
 - Основното, заради което ходят в училище според техните декларации са приятелите, възможността да поиграят и общуват с връстници;
 - Харесват само един/два учебни предмета (от които единият е „Физкултура и спорт“, а другият е „Музика“ или „Информационни технологии“);
 - Срещат сериозни трудности по основните предмети;
 - Поне половината от тях имат сериозни трудности с българския език (до голяма степен, поради това че в обкръжението им се говори друг език);
 - Ако са мнозинство в паралелката, груповият конформизъм ги демотивира да учат, ако са малцинство, се чувстват изолирани и ефектът е същия;
 - В семейна среда няма кой да им помага и мотивира (една трета от тях не живеят с родителите си, а при останалите родителите са пасивни);
 - Наченките на професионална ориентация ги насочва към професии, които не предполагат високо равнище на образование (шофьор, спортист, фризьорка, готвач);
 - Не виждат връзка между това, което учат и професионалните роли, към които средата им ги е ориентирала;
 - Нямаат изградени устойчиви интереси и хобита. Извън училище често са ангажирани в домашната икономика (половината твърдят, че се налага да работят понякога за пари), а през свободното си време обикновено са в средата на себеподобни на улицата, в квартала, на село.
- Проблемът с тези деца се засилва от факта, че обикновено ги откриваме:
 - В социално-депресивни райони (висока безработица, бедност, неразвита инфраструктура);
 - В училища с ограничен финансов ресурс, занемарена материално-техническа база, дефицит на кадри и занижени образователни стандарти.
- Изследването регистрира като успешни мерки и усилия по превенция на рисковете от отпадане на тези деца от училище:
 - Развитието на извънкласни форми за ангажиране;
 - Акцент върху спорта и някакво изкуство;
 - Обхващането им в занимални;

- Опитите за ранна и практически насочена професионална ориентация.
- Когато семейството и училището нямат достатъчен собствен капацитет да изпълняват социализиращата си роля, местната общност може да помогне.

Резултатите от количественото и качествено изследване подкрепят извода, че когато училището се отвори към света около себе си и този свят навлезе в него със своите позитивни образци, перспективи, знания и умения, нараства вероятността децата в риск да намерят в училището и ученето нещо увличащо, интересно, полезно за себе си.

Важни цифри:

95% от децата смятат, че е важно да ходят на училище

33% ходят на училище, за да научат нови неща

21% ходят на училище, за да си намерят работа

70% от децата се чувстват добре в класната стая

66% казват, че учителите обръщат специално внимание на децата, които имат трудност в училище

За **26%** причината да харесват училището са учителите

9% не са ходили на детска градина

10% не живеят с родителите си (в т.ч. на 3% родителите са в чужбина)

12% ежедневно пътуват до друго селище

12% нямат приятели на същата възраст там, където живеят

На **14%** се случва да работят

18% имат трудности с българския (ежедневният език в средата им е друг)

59% от децата не харесват тези предмети, които са им трудни

46% от децата не харесват тези предмети, които са им скучни

Поне **23%** са от крайно бедно семейства

„С поглед в бъдещето – училището има смисъл“ има за цел училището и местната общност заедно да помогнат на децата да осъзнаят връзката между собствената си реализация и ходенето на училище. Проектът се реализира сред всички ученици от 6-ти клас в две поредни учебни години, в две партньорски училища и служи за основа на разработване на онлайн платформа, която свързва училищата с местните предприемачи и професионалисти. Проектът е четиригодишен и се осъществява с финансовата подкрепа на VELUX FONDEN, Дания.